

Igazgatói visszatekintés az elmúlt hat esztendőre

Poros András igazgató úr öt év és hét hónapos (2008. december 1. – 2014. június 30.) megbízatásának lejárta alkalmából a tantestületi záró értekezleten értékelte az eltelt időszakot. Ennek kivonata olvasható itt.

Folyamatosság az iskola életében, a fő tendenciák

Az iskola szerkezetében, felépítésében nem történt változás, az évfolyamonként három osztállyal működő hatosztályos gimnázium volt és maradt.

Az iskola növekvő vonzerejét bizonyítja, hogy a jelentkezők száma folyamatosan emelkedett. Ehhez azonban hozzá kell tennünk, hogy mivel egy tanuló több hatosztályos iskolába is beadhatja a jelentkezését, a legjobb eredményeket elért tanulók, illetve szüleik maguk választanak az iskolák közül. Statisztikáink szerint a legjobbak választásaiban nem kerültünk előnyösebb helyzetbe az évek során, az első ötven helyen rangsorolt diákból – több éves átlagban – tizenöt választja a Trefortot. A felmérésekből kiderült, hogy az első évtől működő tudatosabb tehetségfejlesztést, a tagozatok létét hiányolják azok, akik nem a Trefortot választják. Nem növelik az iskola vonzerejét a fejlesztések ellenére meglévő infrastrukturális hiányosságok (menza, sportudvar hiánya).

A színvonalas szakmai munka visszaigazolását az OKTV-n és nemzetközi versenyeken elért imponáló eredmények is jelzik.

Végzőseink továbbtanulási adatai több év távlatában megnyugtatóak: az emelt szintű érettségiken elért eredményeiknek köszönhetően diákjaink igen nagy része az első helyen választott felsőoktatási intézményekben tanulhat tovább. A külföldi egyetemeken által nyújtott lehetőségeket az utóbbi években a végzős évfolyam közel 10%-a választja.

A tantestület összetétele stabil volt. Továbbra sem jellemző, hogy a tanárok elhagynák az iskolát, hiszen gyakorlóiskolában dolgozni megbecsülést és motiváló szakmai kihívásokat jelent. Az utánpótlás leggyakrabban a tanítási gyakorlatukat nálunk teljesítő jelötekből verbuválódik, akik közül néhányan már a középiskolai tanulmányaikat is a Trefortban végezték. Arra viszont sajnálatosan nem volt példa, hogy vezetőtanári utánpótlásunkat más iskolákból hívtok, a középgenerációba tartozó kiváló kollégákkal oldjuk meg. Jelenleg ez a lehetőség részben az egyetem által előírt megszorítások, részben a tanárjelöltek számának megfogyatkozása miatt alig-alig kínálkozik. Az utóbbi körülmény nem egyenletesen nehezedik minden tantárgyra, a jelöltek számának visszaesése különösen a természettudományos tárgyakból és a kisebb nyelvekből szembetűnő.

Az anyagiak tekintetében az adott időszakot a folyamatosan szűkülő állami források és azoknak a fenntartó egyetem részéről megszorító intézkedések formájában történő további megcsapolása jellemezte. A legnagyobb érvágás az, hogy immár a központi támogatásból az iskolának magának kell kigazdálkodni az épület rezsiköltségét. Örömteli fejleményként fogadtuk, hogy – hosszú évek óta először – 2013-ban az ELTE forrást biztosított az épület műszaki-technikai problémái egy részének megoldására. Így kerülhetett sor az első emelet ablakainak cseréjére valamint a tető szigetelésére. Két további forrás állt rendelkezésünkre: az uniós pályázatok és a növekvő szülői tehervállalás. Az első uniós pályázat során az épület új szárnyval bővült 2010-ben, amely lehetővé tette a tanulók addig nagyon szűkös közösségi tereinek növelését. A termeket föl tudtuk szerelni médiadobozokkal, egy részüket ezen kívül interaktív táblákkal is, a tantestület pedig továbbképzéseken sajátította el a kom-

petencia alapú, kooperatív módszerek alkalmazását. A jelenleg éppen futó másik nagy pályázattal a természet-tudományos oktatás régóta esedékes megújítása valósult meg az újonnan felszerelt laborban és az új kísérleti eszközök segítségével. Ez a pályázat gyakorlóiskolához méltó feladatot ad a kollégáknak: a partneriskolák tanulóinak tartott foglalkozásokon megismertetik ezen intézmények tanáraival a tananyagfejlesztés eredményeit.

A szülők az alapítványhoz történő közvetlen befizetéseken keresztül járultak hozzá a bevételekhez. Korábban szinte kizárólag az 1%-os felajánlásokon keresztül tették ezt meg. Ezek évi több milliós összege elsősorban az alacsonyabb adókulcsok miatt csökkenő tendenciát mutat. Szüksé-

gessé vált, hogy évről évre rendszeresen hozzájárulást kérjünk a szülőktől. Az egyetem által elvárt megszorító intézkedési terv részeként bevezettük a harmadik fakultációs tárgyak és a szakkörök térítési kötelezettségét. A részünkről ilyen alapon kért, de – állami iskola lévén – kötelezővé nem tehető szülői hozzájárulásnak azonban a hátrányai is jelentkeztek, mindenekelőtt abból adódóan, hogy a befizetések korántsem valósulnak meg teljes mértékben, ez pedig sérthette a befizető szülők igazságérzetét. A tanárok – még ha el is ismerik a hozzájárulás jogosságát – érthető módon nem voltak arra kaphatók, hogy kizárják szakköreikről a nem fizetőket. Mindazonáltal a

családok anyagi nehézségeikre hivatkozva kérhették az alapítványtól, hogy mentesüljenek a fizetés alól.

A tanárok alapbére az életpályamodell megalkotásával összefüggésben valamelyest emelkedett az elmúlt két év alatt, de korántsem a megígért és elvárható mértékben. Hátrányosan érintette ugyanis a kollégákat a túlórák díjazásának, a vezetőtanári pótléknak, az órakedvezményeknek az eltörlése. Az osztályfőnöki munka anyagi elismertsége a Trefortban a korábbi órakedvezmény-többség megszűnése miatt nem is javult. Az időszak elején még volt mód a minőségi munka jutalmazására, ez a lehetőség azonban megszűnt, az egyetem – a korábbi megszorítások továbbélő következményeként – ezt most sem teszi lehetővé. A pedagógus életpálya modell ígéri a jövedelmek differenciálódását, a minőségi munka honorálását, de ennek megítélését a központosított kritériumrendszernek rendeli alá.

Az iskola diákélete a tartósan továbbélő hagyományok jegyében zajlott. A tanév jeles napjai, a szalagavató bál, a ballagás, a sportesemények, a természetben iskolai szintű kirándulással töltött nap („kirajzás”), a diákszínjátékszó fesztivál, a karácsonyi koncert és néptáncbemutató bejáratott módszerekkel valósul meg évről évre. És lassan hagyomány lesz a tanév végi hangulatos vidám koncert és a hozzá kapcsolódó táncház. Ezek az események iskolai szinten mozgatják meg tanulóinkat, mégis azt kell látnunk, hogy a Trefortban a diákélet továbbra is elsősorban osztálycentrikus, amit a nyári táborok is bizonyítanak, hiszen azok javarésze – a GyalogTrefort túra kivételével – osztályfőnöki szervezésben valósul meg. Mint ahogy osztálykeretek között zajlik a Trefort védjegyének számító, kilencedikes nomádtábor is. Az osztályokra összpontosító diákélet kétségtelen érdemei mellett kevesebb lehetőséget hagy azon diákjainknak, akiknek van igényük közösségi élmények átélésére, de akik ezeket – különböző okoknál fogva – nem az osztályukban találják meg. Az iskolai kórus mint az egyetlen ellenpélda, a művészeti nevelésben betöltött szerepe mellett ezért is olyan fontos a Trefort életében.

Újító törekvések, előrelépések

Az újításokat részben a megváltozott jogi környezet hívta elő. A 2012-ben életbe lépett köznevelési törvény intencióinak megfelelően felülvizsgáltuk alapidokumentumainkat, pedagógiai programunkat, a házirendet és az szmsz-t. A szükséges újítások mellett itt is hagyományos értékeink megőrzésére törekedünk: a kerettanterv előírásait úgy alkalmaztuk a helyi tantervünkre, hogy egyetlen tantárgy, műveltségi terület se károsodjon. Ehhez bizonyos „kreatív” megoldásokhoz folyamodtunk: a hetedikes erkölcsan óraszámát a magyar tantárgy kapta meg, s ebben tudatosság is volt: úgy gondoljuk, ebben az életkorban az erkölcsi problémákat az irodalmi alkotásokon keresztül vihetjük a legközelebb tanulóinkhoz. Hasonlóan járunk el a technika, életvitel tantárgy esetében, amelynek témáit a természettudományos tárgyak között osztjuk el.

A jogszabály által előírt iskolai közösségi szolgálat teljesítése a már néhány éve pedagógiai gyakorlatunkban jelen levő korábbi kezdeményezésekre épülhetett. A további fejlődés irányát e vonatkozásban az élet, a társadalmi igények és pedagógiánk értékei jelölik ki: növelnünk érdemes a tevékenységek kínálatában az embertársainkon segítő, humánus elemeket, a társadalmi tapasztalatokat gazdagító találkozásokat.

Újdonságként javasoltam és vezettem be az évközi, osztályszintű nevelési értekezleteket, amelynek terve szerepelt az igazgatói pályázatomban. Ez a kezdeményezés azonban nem váltotta ki a testület egyöntetű támogatását, annak ellenére, hogy sok esetben tartalmas beszélgetésekre, vitákra került sor. Lehetséges, hogy szükség lett volna ezen értekezletek módszertanának és tematikájának kidolgozására. Mindenesetre, amikor testületi döntés értelmében fakultatívvá tettük ezt a fórumot, lényegében meg is szüntettük.

Sikerült viszont programom másik elemét, a közalkalmazotti tanácsot létrehozni, elfogadtatni a testülettel. Az érdekvédelemnek, a kollektív döntési folyamatnak nem volt tere iskolai szinten, az egyetem e néven létező fóruma pedig szükségszerűen csak formálisan működhetett. A közalkalmazotti tanács segítette kialakítani a pedagógusok új típusú munkarendjének iskolánkban elfogadott kritériumrendszerét, amely a formális adminisztráció helyett a feladatok tényleges számbavételén alapul.

Elindult és több lépésben megvalósult a „Színház a Trefortba” elnevezésű projekt, amely megteremtette

az iskolai színjátszás szűkös, de jól felszerelt és megfelelő hozzáértéssel kivitelezett környezetét. Mindezt egy, a szülők és öregdiákok körében megvalósult gyűjtőakció tette lehetővé. A volt nagytanári immár többfunkciós teremként működik.

Pedagógiai gyakorlatunk megújításának része volt a két ízben megtartott pályaválasztási nap. Ennek során 10. és 11. évfolyamos diákjaink meglátogattak egy előzetesen összeállított listából általuk kiválasztott munkahelyet, ahol részletesen tájékoztatták őket az adott területen folyó munkáról, megismertették őket a munkahelyi viszonyokkal, karrierlehetőségekkel. A fogadó helyek összegyűjtésében a szülők és az öregdiákok segítettek.

Az adott időszakban állandósult a szülőkkel való kapcsolattartás rendszere. Az évfolyamszintű szülői értekezleteken tájékoztatjuk a szülőket az adott évfolyam speciális problémáiról és lehetőségeiről. A szülői munkaközösség választmánya is meghatározott rendszerben, félévenként egyszer megbeszéli az osztályok szintjén fölmerülő, általánosítható gondokat, szülői javaslatokat és kéréseket. A szülők megértő, együttműködő partnerként segítik nevelő munkánkat. Az öregdiákok egyesületével összefogva aktivitásuk olyan akciókat eredményezett, mint az iskolaépület 125 éves jubileumának rendezvényei vagy a jótékony célú műsoros vacsoraest. Minden esély megvan rá, hogy az ezekhez hasonló közös programok folytatódjanak.

Viszonylagos rendszerességgel sor került nevelőmunkánk különböző területeinek hatásvizsgálatára és kérdőíves felmérésekre. 2012-ben és 2014-ben a diákok értékelték a tanáraik munkáját. Idén ehhez járult a tantestület körében végzett felmérés az iskolavezetőség munkájáról, valamint a szülők megkérdezése az iskola feléjük irányuló kommunikációjáról. A felmérések akkor lehetnének még hatékonyabbak, ha az eredmények rögzítése mellett szisztematikusan kidolgoznánk az abból következő megoldási terveket.

Rendkívül hangulatosra sikerült a maga nemében teljesen új rendezvény, amelyet a jubileum alkalmából tartottunk, és amelynek során birtokba vettük a két évvel ezelőtt születésnapját ünneplő Trefort utcát.

Megoldatlanságok, útkeresések

Csaknem minden évben gondot jelentett az új osztályfőnökök kiválasztása. Sokan azért riadnak vissza ettől a feladattól, mert a Trefortban – a sok jó példa okán – hagyományosan nagy az elvárás ezzel a munkaterülettel kapcsolatban. Megfontolandó a páros és a részidős, vagyis a hatéves ciklust részekre bontó osztályfőnökség lehetősége. A sajnálatosan megszűnt osztályfőnöki munkaközösség újraélesztése is segíthet a probléma megoldásában.

Az egész ciklus alatt ad hoc jelleggel szerveződtek iskolai ünnepeink. Többféle megoldást kipróbáltunk, voltak köztük sikeresek, voltak, amelyek tartalma idővel kiürült.

Az esetlegesség különösen jellemző volt a Trefort nap lebonyolítására. Egy alkalommal a Kutatók éjszakájának adtunk otthont. Az egészség- és tolerancianapok is keresik helyüket a Trefort napokon. Meghívott előadók mellett diákjaink tudományos előadásai, művészeti alkotásai is bemutatkozhattak. Egy lehetséges út az iskolanap rendszerszerűbbé tételére éppen ez: teret adni tanulóink együttműködésen alapuló projektmunkáinak.

A Trefort utcával a 125 éves évforduló kapcsán sokat foglalkoztunk. Kezdeti, szérény, de szívderítő látványként ott sorakozik az öt fa, s előbb-utóbb lombjaik intenek majd az iskolába igyekvőknek...

Poros András